

ramjának a román zsidókkal szembeni alkalmazására irányuló német nyomással. 1944-et a tulajdonképpeni Románia – és benne Dél-Erdély – zsidósága, beleértve a Transzniszftriából hazatért túlélőket, viszonylag sérletlenül vészelte át.³⁴

Noha Románia Magyarországgal együtt a tengelyhatalmak csatlósója volt, politikai és katonai irányvonalát számos tekintetben úgy alakította ki, hogy közben fél szemével arra ügyelt, miként befolyásolhatja ez a hagyományosan feszült román–magyar viszonyt. Sem a Magyarországgal való szövetség, sem az Erdély-probléma 1940-es, Hitler-féle „megoldása” nem szüntette meg az Erdély hovatarozása miatti ősi ellenségeskedést a két ország között. E kapcsolatok törékenysége következtében a német és magyar hatóságok nem tudtak olyan könnyen eljárni a viszonylag nagyszámú, Magyarországon tartózkodó román zsidóval szemben, mint ahogy azt más csatlós ország zsidó állampolgáraival tették. Az a magyar döntés, amely – miután Románia nem tett eleget a felszólításnak, hogy mondjon le zsidó állampolgárainak érdekképviseletéről – egyenrangúaként kezeli a román zsidókat a semleges hatalmak zsidó állampolgáraival, e megfontolások egyenes következménye volt. Megkülönböztették azonban egymástól azokat a román nemzetiségű zsidókat, akik legálisan jöttek Magyarországra, és azokat, akik illegálisan lépték át a határt, amikor Magyarországon viszonylag kedvezőbb állapotok uralkodtak, mint Romániában. Az utóbbiakat hontalan zsidóknak tekintették.

Románia lehetőséget adott a zsidók több csoportjának hazatelepülésére, színleg mindvégig támogatva a zsidóellenes intézkedéseket. 1944. május 29-én például a románok olyan törvényt fogadtak el, amely az illegális határátlépést halállal bünteti. Ez a törvény, úgy látszik, pusztán a németek megnyugtatására szolgált, akik nyomást gyakoroltak Romániára, hogy léptessen életbe szigorúbb zsidóellenes intézkedéseket; nincs rá bizonyíték, hogy bárkivel szemben is alkalmazták volna.³⁵ A román hatóságok az ottani zsidók életét elviselhetőbbé tették, s nagy megértést és jóindulatot tanúsítottak azok iránt a magyar zsidók iránt, akiknek sikerült az országba átszökniük. A nácik legnagyobb bosszúságára a románok az elé sem gördítettek akadályt, hogy kikötőikből Palesztinába tartó hajók fussanak ki Törökország felé, tele román, magyar és más nemzetiségű zsidó menekültekkel.³⁶ 1944. augusztus 23-án Románia kilépett a tengelyből.

Szlovákia. A budapesti Mentőbizottság szerint az 1943 őszén Magyarországon tartózkodó 15 000 külföldi állampolgárságú zsidónak mintegy a fele Szlovákiából jött.³⁷ A szlovák zsidók beáramlása Magyarországra 1942 tavaszán kezdődött, amikor Szlovákiában megindultak a töme-